Direktoratet for medisinske produkter

DMP har et overordnet ansvar for forsyningssikkerhet og beredskap for legemidler og medisinsk utstyr. Vi jobber for at både helsetjenesten og Forsvaret skal være bedre rustet til å håndtere kriser. Vår rolle er å se helheten, samle trådene og legge til rette for tett samarbeid, slik at arbeidet med legemiddelberedskap henger sammen på tvers av aktører og sektorer.

- Vi overvåker forsyningssituasjonen og samarbeider med dem som produserer, importerer og leverer legemidler og medisinsk utstyr, for å forebygge og håndtere mangler.

- Vi gir råd om hvilke legemidler som bør lagres, og forvalter beredskapslageret for legemidler til primærhelsetjenesten.

- Vi jobber også med å styrke den nasjonale blodberedskapen.

- Vi bruker juridiske og økonomiske virkemidler for å sikre tilgang til legemidler, vaksiner og medisinsk utstyr. Vi har en sentral rolle i forhandlinger og innkjøp, både nasjonalt og gjennom felles innkjøp i EU.

Legemidler er en grunnleggende del av totalberedskapen

Legemidler er avgjørende for at helsetjenesten skal fungere, også i kriser. Samtidig gjør strenge krav til produksjon og globale forsyningskjeder oss sårbare. Krig og konflikt, også langt unna, kan raskt skape utfordringer for norske legekontor og sykehus.

Regjeringen har gitt DMP det overordnede ansvaret for legemiddelberedskapen (1). Mye er styrket siden pandemien. Vi er bedre rustet gjennom blant annet beredskapslagre, juridiske og økonomiske virkemidler og innkjøpsavtaler. Spørsmålet om nasjonal produksjon har fått fornyet aktualitet på grunn av den geopolitiske situasjonen og den nasjonale satsingen Totalforsvarsåret 2026.

Beredskapslagre

Sammen med helsetjenesten anbefaler vi hvilke legemidler som bør beredskapslagres. Grossistene er pålagt å holde beredskapslager av viktige legemidler for tre til seks måneders forbruk (2). I dag omfatter lagrene rundt 60 virkestoffer fordelt på 500 legemidler, i tillegg til ordinære lagre tilsvarende 20 dagers salg. Sykehusene har egne lagre av legemidler som er viktige for dem.

Norge er et langstrakt land der transport av varer ofte er avhengig av lange veistrekninger og fly. I dag er lagrene sentralisert på få steder. Målet er en lagermodell som sikrer rask tilgang til kritisk viktige legemidler i alle deler av landet.

I en krisesituasjon kan det være aktuelt å bruke legemidler selv om de har gått ut på dato. Vi jobber med å vurdere holdbarheten til legemidler for å utnytte beredskapslagrene best mulig.

Blod har kort holdbarhet, og jevn tilgang er viktig for beredskapen. I 2027 stiller nye EU-regler krav til selvforsyning og beredskapsplaner. DMP jobber med å styrke den nasjonale blodberedskapen.

Fordeling

Hvor lenge lagre holder avhenger av hvor raskt etterspørselen øker, men med lager kjøper vi oss tid til å omstille oss. Ved en krise eller alvorlig mangel kan DMP styre fordelingen av legemidler nasjonalt ved å innføre restriksjoner på salg og utlevering.

Ved fare for forsyningssvikt kan det være aktuelt å innføre generell rasjonering på all utlevering av legemidler i apotek, slik at pasienter kun får hentet ut for en begrenset periode av gangen. I en krise er det evnen til å omfordele det vi har og samarbeid som avgjør hvor godt vi står. Det er dette samspillet vi arbeider for å styrke.

Legemiddelproduksjon

Norsk legemiddelproduksjon kan bidra til å styrke beredskapen, men må vurderes opp mot andre tiltak. Norsk produksjon vil aldri kunne dekke hele behovet for legemidler i en krise. Vi er i likhet med alle andre land avhengige av at den globale forsyningskjeden fungerer.

DMP skal bidra til at vi får mest mulig beredskap for pengene. Derfor prioriterer vi tiltak som beredskapslagre, europeisk samarbeid og innkjøpsavtaler, i tillegg til gode ordninger for å prioritere og fordele legemidler når det oppstår mangel.

Nasjonal produksjon kan være nyttig, men det forutsetter at nødvendige beredskapsavtaler er inngått på forhånd. Det forutsetter også at vi vet hvilke legemidler det vil bli behov for i ulike krisescenarioer, at virkestoff er tilgjengelig og at norsk produksjon kan skaleres opp raskt nok (3).

Innkjøpsavtaler

Innkjøpsavtaler kan bidra til å sikre tilgang til legemidler i en krise. Felleseuropeiske avtaler der Norge går sammen med andre land om større anskaffelse, er særlig viktige. Vi har de siste årene inngått en rekke slike avtaler, blant annet for vaksiner mot pandemisk influensa.

Referanser:
1. https://www.dmp.no/forsyningssikkerhet/forsyningssikkerhet-og-beredskap
2. https://www.dmp.no/forsyningssikkerhet/forsyningssikkerhet-og-beredskap/beredskapslagre-for-legemidler
3. https://tidsskriftet.no/2026/09/kommentar/legemiddelberedskap-krever-bade-fart-og-prioritering